

Step. 183

V Ljubljani, petek, 13. avgusta 1937

Seto II.

Vesti 13. avgusta

Bolgarija bo najbrž vstopila v Balkansko zvezo in so se zunanji ministri balkanskih držav o tem vprašanju že veliko razgovarjali. — Kot nagrado za vstop v Balkansko zvezo bi Grčija Bolgariji nujstla prost dohod na Egejsko morje.

Kolera je izbruhnila v Honkongu, in sicer v tako hudi obliki, da vsak dan kljub najstrožjim zdravniškim odredbam umre na desetine ljudi. Dne 10. avgusta je umrlo 59 bolnikov.

Umrl je izumitelj duraluminija nemški inženir Alfred Wilm. Bil je star 67 let.

14. t. m.
Šolska ladja naše vojne mornarice, »Jadranc«, je priplula včeraj v bolgarsko pristanišče Burgas, kjer so jo sprejeli z velikim navdušenjem.

Avgustom Cargovskim. Poroko so praznovali v ožjem rodbinskem krogu španske kraljevske hiše.

Namesto tub iz cinka, ki jih je kozmetična in živilska industrija rabila do sedaj za svoje izdelke, bodo Nemci uporabljali tube iz posebne vrste celofana, ki ga je izumil inženir Michael. Ta celofan je docela nepremočljiv in ga je mogoče zvijati prav tako kakor cink.

Kitajski finančni minister Kung je imel večeraj nad uro dolg razgovor z nemškim vojnim ministrom maršalom Blombergom. Domnevajo, da sta razpravljala o vojnem stanju na Kitajskem.

Tretji govor na Siciliji je imel Mussolini v dveh dneh, kar obiskuje sicilske kraje. Včeraj je govoril v Sirakuzi o veličini Italije ter o edinstvu.

800.000 rekrutov bo pol leta pred določenim rokom vpoklicala v vojaško službo sovjetska Rusija, vse seveda za boljšo obrambo miru.

met docela zastrupljen s protidržavnimi elementi.
Nezaposlenost v Avstriji stalno pada, kakor
 kaže uradna statistika.
Obvezno delovno službo bo podaljšala Nemčija

Dve hiši sta se podrli v Newyorku in pokopali pod razvalinami vse ljudi, ki so bili notri. Do zdaj so izpod ruševin izvlekli 19 trupel.

Velik spomenik ameriškim mornarjem, ki so se bojevali v svetovni vojni na francoskih bojiščih, se odprli včeraj v Brestu.

Načelnika iraškega generalnega štaba Berka Sidoina ter poveljnika iraškega letalstva generala Mahmuda Alija so včeraj ubili v Mosulu, ko sta

Razmerje med Litvo in Poljsko se zaostruje
zaradi manjšin, ki jih imata ena kakor druga država na svojem ozemlju, pa jim ena kakor druga ne želi dati pravice, ki jim spada.

Glavni tajnik Zveze narodov Avenol bo v drugi polovici avgusta prišel na obisk v Varšavo. Za novega českoslovskega poslanika v Moskvi

200 milijonov frankov posojila pod pogojem, da bo Kitajska to posojilo porabila, da ojači gospodarsko stanje državne banke.

spoznanje

pomorskih pristanisc. Med prvimi so vprašanja glede izenačenja pristaniških taks in tesnejšega pomorskega sodelovanja med tremi državami Balkanskega sporazuma.

Berlin, 13. avg. o. Nemsko časopisje v ogorčenih člankih zavrača pisanje brazilskega tiskatelja dolži Združene države, da je nerazpoložen Brazilijo do Nemčije njihovo delo. Nemci baje že dolgo opažajo, da se Združene države mešajo v priateljelske trgovske odnose, ki jih imata Brazilija in Nemčija, ker se boje, da bi nemška industrija izpodrinila ameriško blago iz Brazilije.

iz izgnanstva nazaj v domovino. Maniua kralj ne mara in mimo tega ni mogoče. Sicer razpolaga kmetijska stranka še z dvema podvoditeljema, Vajda Vojevodom, ki si je nabral nekaj pristašev v Transilvaniji, in Michalachejem, ki ima svojo zaslombo v stari Romuniji, toda ne eden ne drugi ne poveljuje celotni stranki kot takšni. Če bi kralj poklical Michalacheja, ki je močnejši, bi mu Vajda Vojevod obrnil hrbet in šel v opozicijo. In narobe. Edini Maniu bi mogel združiti vso stranko in v njenem imenu prevzeti vladod. Toda Maniua kralj ne mara. Druga težava kmetijske stranke je, da se je preveč obesila na Titulesca, ki ga sili v opredeljevanje in s tem tudi

Titulescovo zunanjo politiko (zveza s sovjeti itd. Titulescu pa je za enkrat v Romuniji nemogoč. Po leg notranjepolitičnih razlogov govori proti Titulescu tudi dejstvo, da je sprt z vodilnimi državnik Poljske, ki pa je postala najožja romunska zaveznica.

Po vsem tem je zelo verjetno, da se bo kralj odločil le zopet za Tataresca in mu poveril vlado, ki naj tudi izvede volitve. Morda bi odloomek kmetijske stranke pod Vajda Vojevodom sprejel sorodovanje z liberalno stranko. Potem bi nastala brez dvoma močna vladna skupina, ki bi ji bilo zmaga na volišču v naprej zagotovljena.

Vsi pa kot iz enih ust zanikajo možnost, da bi se mogla Nemčiji prijazna desničarska polfašistična skupina dokopati do vlade. To v Berlinu tudi najbolj boli.

Pariz, 13. avgusta. o. »Matine« poroča iz Moskve, da je odstavljen prvi tajnik Kominterne Bolgar Dimitrov, doslej neomejeni diktator mednarodne komunistične propagande. Na njegovo mesto bo prišel policijski komisar Ježov, ki bo tako postal najmočnejši človek v sovjetski Rusiji. Dimitrov je bil odstavljen zato, ker mu Stalin ne zaupa, kakor nikomur, in pa, ker je baje sovjetsko Rusijo kompromitiral v Španiji ter rusko posredovanje, za katero se je zavzemal Dimitrov, ni rodilo nobenega uspeha. Baje je Dimitrov tudi nasprotoval najno-

vejšim načrtom za zблиžanje Rusije z Nemčijo, katero hoče Stalin izvesti zaradi bližnjega prijateljstva med Anglijo in Italijo. Kot dokaz, da so Sovjeti res mislili politično zvezati z Nemčijo, navaja liet zadnji razgovor novega sovjetskega poslanca v Berlinu Jureneva s Hitlerjem in pa dejstvo, da se je Nemčija v kitajsko-japonskem sporu zavzela za Kitajce.

Varšava, 18. avgusta. o. Glede atentata na maršala Vorosilova poročajo potniki, ki prihajajo iz Moskve, da je 14. julija na postaji v Tuli nek visji častnik res streljal na maršala in ga ranil v stegno. Maršala so morali takoj odpeljati v tulske bolnišnico, nato pa z letalom v Moskvo. Kot do kaz, da je to res, navajajo dejstvo, da sovjetske oblasti niso vesti o atentatu uradno nič zanikale in da maršala Vorosilova ni bilo pri nobeni uradni svečanosti zadnji mesec.

Poročajo tudi, da so zadnjih 14 dni sovjetski oblasti prijele celo vrsto tujih državljanov, zlasti nemških tehnikov, ki so zaposleni kot specialisti v raznih sovjetskih tovarnah. Aretirali so tudi 14 madžarskih državljanov. Aretirani inozemci ne smejo dobivati ne pism, ne obiskov, niti ni dovoljeno njihovim diplomatskim zastopnikom, da bi govorili z njimi.

Dr. Maček: „Z JNS pa ne“!

Ljubljana, 13. avgusta.

Naši jeneasarski petelini so zagnali ob borbi za konkordat velik krik. Na vsak način so hoteli prepričati svoje vdane in zveste ovčice, da bo na vprašanju konkordata vlada padla, potem pa... seveda, potem pa pridejo oni na vrsto. Samo oni vedno najbolj, koliko črnila so porabili za vsa pisma in okrožnice, ki so jih z veliko vnemo pošiljali dan za dnevom svojim prijateljem po deželi, da bi jim ohranili korajžje in živo vero do skorajšnjih boljših dni. Kruh opozicije je pač grenak.

Da bo stvar izgledala še verjetnejša, so svojo pristaje tolažili celo s tem, da se je jeneesarija vprav ob borbi proti konkordatu tesno povezala tudi z izvenparlamentarno opozicijo. Dobro se namreč zavedajo sami voditelji kakor vsi njihovi pristaji, kolikor jih pač še imajo, da sami od sebe ničesar ne zaležejo in ne pomenijo v političnem življenju. Zato je bilo potrebno pristaje na tak način potolažiti. V tej zvezi so imenovali celo dr. Mačka, kakor da se je tudi on izrekel proti konkordatu. S tem so hoteli pač reči, da je zdaj za vladu nastopila zadnja ura. Kadar se bo namreč dr. Mačka zdelo, pa bo politična kriza obenem nastopila i v Belgradu i v Ljubljani pri jeneesarskih generalih. Vlada bo v Belgradu padla, vanjo pa bodo potem lepo zlezli naši slovenski jeneesarski petelini.

Zdaj pa jim je dr. Maček prekrizal vse račune. V svojem glasilu, pa tudi po svojih najavljatorstvih in tativnejših ljudeh je na vsa usta razločno in jasno povedal, da ga jeremijade JNS prav nič ne brigajo in ne motijo. Dr. Maček namreč prav dobro ve, da bi kaj kmalu glava boleva prav njega in njegove ljudi, če bi se še kdaj mogli dokopati do oblasti svobodoljubni jenesarji. Zato njihovo zavezništvo dr. Maček tako odločno odklanja.

Predsednik poljske vlade general Sladkovski je odpotoval včeraj v Francijo. Če je verjeti uradnemu poročilu, je to potovanje čisto zasebno.

Praga, 13. avgusta. Češkoslovaške opozicionalne stranke so začele ogorčeno propagando proti vladi zaradi razdeljevanja sladkorja potrebnem

prebivalstvu v državi. Češke sladkorne tovarne, ki imajo prevelike zaloge sladkorja, so namreč darovale vladi sedem milijonov kilogramov sladkorja. Vlada je določila, da bodo ta sladkor delili po podatkih in pod nadzorstvom političnih strank samostojno. Vse stranke, ki jih etnarske organizacije smatrajo za potrebne. Od tega sladkorja so stranke v vladi in koaliciji dobile 400 vagonov, socialisti pa 300. Pri razdeljevanju sladkorja zaračunavajo politične organizacije kilogram po 2 kroni, sladkor v trgovini pa stane 8 kron; Od tega ostane strankam po kilogramu krona in pol, tako da bodo na lahe način prišle do desetih milijonov kron za različne strankine fondе. Opozicijska časopisja označujeta ta sladkor za volilni sladkor, ki ga vladne stranke dele že vnaprej kot reklamo za prihodnje volitve. Zaveda vzbuja v opozicijskih krogih, zlasti pa v Slovaškem, veliko ogorčenje.

Dunaj, 18. avg. AA, DNB. O navalu v obliki napada na knjigarne v Gradcu, ki so dale v izlobo knjigo Adolfa Hitlerja »Mein Kampf«, vedo povedati, da so ga po načrtu izvedli člani domaovinske fronte. Najbrž hočejo ti ljudje preprečiti izvajanje sporazuma, ki je bil sklenjen med Nemčijo in Avstrijo. Nemski veleposlanik von Papen bo osebno posredoval pri avstrijski vladi in zahteval, da morajo krivci biti kaznovani. Policijski ravnatelj v Gradcu se je še isti dan opravičil pri zastopniku Nemčije za nemile dogodke.

Pariz, 13. avgusta. m. Po informacijah, ki jih je dobil tukajšnji »Matine« se bosta verjetno sestala Mussolini in Hitler 15. septembra po kongresu nacionalno socialistične stranke, ki bo od 10. do 13. septembra v Nürnbergu. Z Mussolinijem bo tudi prisel tudi italijanski zunanji minister grof Ciano.

Zeneva, 13. avg. o. Mandatna komisija Zveze narodov je večraj razpravljala o bodočnosti Palestine in Transjordanije. Večina članov pri komisiji je izjavljala, da se jim zdi, da angleško stališče ni pravično. Komisija je pozvala navzočega angleškega kolonialnega ministra Ormsbya Gorea, naj razloži, kako je Anglija Palestino upravljala in zakaj je prišlo pri mandatni upravi do težav. Ormsby Gore pa je izjavil le, da Palestine po mandatsnem načinu ni mogoče več upravljati in je nujno potrebno, da Zveza narodov sprejme angleški načrt in dovoli razdelitev tega ozemlja. Edino v tem primeru Anglija jamči za miren razvoj Švete dežele. Seja komisije se je končala brez sklepa in bo odbor postal Zvezi narodov samo poročilo o sedanjem stanju palestinskega vprašanja.

Iz nastopa angleškega kolonialnega ministra je videti, da Anglija ne bo odnehala judovskim in arabskim zahtevam, marveč bo skušala za vsako ceno uveljaviti svoj načrt, katerega ji narekujejo njene koristi. Anglija potrebuje del palestinskega ozemlja za svojo kopno pol v Indijo.

Zürich, 13. avgusta. Na zadnji seji cionističnega kongresa je govoril Artur Rupin iz Jeruzalema. Obdelaval je v glavnem gospodarska vprašanja. Če hočemo uspeti v političnem pogledu, je izvajal govoornik, se mora konsolidirati temelj gospodarskih razmer v Palestini. Zadnji dve leti so je priselilo v Palestino 70.000 Judov, med njimi 20.000 iz Nemčije. Doslej se je iz Nemčije izselilo v Palestino 40.000 Judov, že 18 mesecev imamo zavod za gospodarsko raziskovanje; njegovi izdelki so na razpolago javnosti, posluževali so jih je pa tudi kraljevska britanska komisija, ki se je pred kratkim mudila v Palestini. Takoj zdaj skuša proučiti vse možnosti nacionalizacije našega gospodarstva. Mi stremimo po načrtih gospodarstvu v naši državi, toda glede na carinski sistem, ki mu je Palestina podvržena, je naša domovina na žalost najugodnejša dežela za dumping vseh držav sveta. Carine so eno izmed najvišjih

Italijanski kralj Viktor Emanuel je po prihodu v Palermo takoj odšel na velike manevre italijanske vojske, ki so se včeraj začeli.

Upor v severni Indiji, ki ga vodi fakir iz Ipja, se zdi, da se bo kmalu končal, ker so angleške oblasti začele z uporniki pogajanja, ko so videle, da jim z vojsko v gorati pokrajini ne morejo doživeti.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, petek, 13. avgusta: Hipolit.
Sobota, 14. avgusta: Evzebij.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9, mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20 in mr. Gartsus, Moste.

Kino Matica: Nasmeh sreče.

TEL. 21-24 **MATICA**

Siljuna veseloigra s klasičnim ljubavnim parom Lillian Harvey - Willy Fritsch
Paul Kemp

Nasmeh sreče (Glücksfinder)

predstave danes ob 19.15 in 21.15 uri

»Putnik« priredi kombiniran izlet z avtobusi v Radovljico na večerne plavalne tekme dne 14. t. m. in na tekme z motornimi kolesi na Ljubljano 15. t. m. s prenočitvami in zajtrkom na Bledu. Cena za vožnjo, prenočitve, zajtrk in vstopnice na tekme 130 din. Informacije pri biletaricah »Putnik«.

»Slovenski mlekarški list« št. 8 je z ozirom na mednarodni kongres za mlekarstvo, ki se vrši od 22. do 29. t. m. v Berlinu, posvečen mlekarstvu po svetu. Prinaša prav zanimive članke o mlekarstvu na Češkem, v Švici, v Italiji, prav lepo ilustrirane članke o Danski in Holandski, ki so jih prispevali domači strokovnjaki. Nadalje prinaša originalen članek o nemškem mlekarstvu, ki ga je za »Slovenski mlekarški list« napisal g. Walter Claes, generalni tajnik mednarodnega mlekarškega kongresa ter originalen članek o mlekarstvu v Avstriji, ki ga je napisal tajnik avstrijskega mlekarškega združenja. Kratek a jednat uvodnik zaključuje z željo, da bi tudi naša država pričela mlekarstvo tako pospeševati kot to delajo druge države.

V celoti je ta številka »Slovenskega mlekarškega lista« zelo posrečen prispevek k vprašanju organizacije mlekarstva.

»Slovenski mlekarški list« izdaja Zveza mlekarških združenj v Ljubljani, Selenburgova 7/II, ter stane za vse leto din 18, oziroma din 12, ako se ga naroči pod skupnim naslovom (zadruga, društvo l. dr.) najmanj 10 izvodov.

Kolesarska podzveza »Ljubljana« vabi vse člane kolesarskih klubov, da se čim številneje udeležijo pogreba tragično preminelega športnega dobrotnika R. Zalokarja, ki bo jutri ob 16.

Davčna potrdila za odmero solnine naj si preskrbe starši, katerih otroci bodo posekali v prihodnjem šolskem letu srednje šole čimprej pri pristojnih davčnih uradah, da se izognejo neprijetnemu čakalju, ki bo zaradi navala zadnje dneve pred vpisovanjem. Takša za potrdilo znaša 20 din, za vsak prepis potrdila 10 din, za prošnjo pa 10 din, kar naj prinese vsakdo v kolektih seboj k davčni upravi.

Spored proslave Rafaelove družbe in izseljeniškega kongresa

a) Ob trideset let na 7. zjutraj prvi pozdrav izseljencev na Jesenicah. Iz Jesenic se peljejo izseljenci do Lesc, iz Lesc pa z avtobusi na Brezje.

b) Ob pol 9 slovensi sprejem izseljencev na Brezjah.

c) Ob 9 sv. maša na prostem (če bo slabo vreme v cerkvi, ki jo bo daroval mariborski knezoškof prevzeli g. dr. Ivan Jožef Tomažič. Med sveto mašo nagovor ljubljanskega nadškofa prevzisenega gospoda dr. Gregorija Rožmana.

d) Po sveti maši pozdravi izseljence predsednik Rafaelove družbe g. p. Kazimir Zakrajšek.

e) Pozdravi visokih predstavnikov državne in cerkvene oblasti našim izseljencem.

f) Govor voditelja Slovencev notranjega ministra g. dr. Antona Korošca.

g) Pozdravi izseljencev iz Francije, Belgije, Holandije, Nemčije, Avstrije, Egipta, Južne Amerike, Severne Amerike in Kanade.

h) Pozdravi izseljenske mladine.

Dne 23. avgusta:

Ob 9 dopoldne bo drugi slovenski izseljenški kongres v svečani dvorani banske uprave v Ljubljani.

a) Pozdravi naših državnih in cerkvenih oblasti.

b) Pozdravi voditeljev naših rojakov v tujini.

c) Ustanovitev »Izseljenske zbornice« in uređitev njenega pravilnika o bodočem poslovanju.

d) Slučajnosti.

Tabor bojnikov na Zrinjevi gori

Na Malih Višarjih — na Zrinjevi gori v Zrečah pri Slov. Konjicah bo v nedeljo, dne 15. avgusta tabor bojnikov iz slovenskega Štajerskega. Na predvečer, 14. avgusta pridiga in pete litanije. Na praznik sv. maše od pol petih dalje; glavna služba bo ob 10, nato pa tabor bojnikov iz svetovne vojne ter vseh, kateri so že doslužili voľake v naši državi. Tabor je priprava na velik dan slovenskih bojnikov, dne 29. avgusta na Brezjah ter ga organizira za Zvezo zreški župnik e. g. Bezjak Jože.

Brusnice pri Novem mestu

Za 25 letnico in blagoslovitev prapora gasilske čete v Brusnicah preteklo nedeljo nam je Bog naklonil krasno vreme. Zastopniki gasilske zveze in zajednice, župna uprava s starešinom g. Bergmanom na čelu, 130 gasilcev in množica ljudstva, so sprejeli kuma dr. Marijana Polenskega, novomeškega župana in go. Agnitschevo, ki je zastopala radi bolezni odošotno kumico go. Milko dr. Polensko. Pri sv. maši je lepo prepeval domači pevski zbor, vrľa šentjernejska godba Prosvetnega društva pa je pod spretnim vodstvom kapelnika g. Hudoklina igrala lepe nabožne pesmi. Pred blagoslovitvijo prapora, ki so ga krasno izdelale e. šolske sestre v Ljubljani, je imel zunaj cerkve domači župnik gosp. Lunder zelo pomemben, slavnosti primeren govor. 61 spominskih žebličkov smo pribili na drog prapora, med temi 27 zlatih. Po mimohodu čet je bila na Gorenčevem vrtu veselica, pri kateri je neumorno igrala godba in je postena zabava družila ljudi. Z o proslavi je prispela od maršalata Nj. Vel. kralja vesela vest, da je bila naši četi nakazana večja vsota kot prispevek za spominski žebliček Nj. kr. Vis. kraljeviča Tomislava.

Naročajte Slovenski dom!

Dravsko polje v plamenih

Dravsko polje je že nekaj let sem pozorišče največjih in najbolj pogostih požarnih katastrof v Sloveniji. Zadnje mesece je sicer zavladalo v tem pogledu na Dravskem polju neko zatišje, te dni pa je nebo znova zažarelo v plamenih. Kar trije veliki požari so povzročili ogromno škodo v vasi Cirkovce in v neposredni okolici. Pri dveh je zakrivila usodni ogenj otroška neopretnost, pri tretjem pa se vzrok požara še ni dal ugotoviti.

Najprej je začelo goreti pri posestniku Josipu Kmetiču. Odrasli so bili pretečeno soboto popoldne na polju, doma pa so ostali samo otroci. Deca je nekje našla vžigalico ter se je v njeni igrala v gospodarskem poslopju. Naenkrat je nastal v kolarnici požar, ki se je bliskovito razširil po vsem gospodarsstvu. Ogenj je preskočil še na gospodarska poslopja Valentina Pernata in Tereze Kajžer ter jih vpepelil do temelja. K sreči so med tem prihitele na pomoč požarne brambe iz Cirkovcev in Mihovcev, ki so z velikim naporom požar ome-

jile, da se ni razširil ter zajel vso vas. Škoda se ceni pri tseh pogorelih na 130.000 din.

Iste dne so imeli rdečega petelina v sosednih Strazgojcih. Tudi tu so zanesli požar otroci pri igri. Goreti je začelo pri posestniku Josipu Klasincu, od tam pa je plamen zajel še gospodarska poslopja Antona Pristavnika in Simona Herga. Vsa poslopja so bila lesena ter pokrita s slamo, pa je gorelo, kakor da je vse nabasano s smodnikom. Tako da je bil ves napor požarnikov zaman. Morali so se omejiti le na obrambo sosednih ogroženih poslopj, kar ee jim je posrečilo. Škoda je bila precejna na 170.000 din.

Naslednjega dne pa je gorelo v sosednji vasi Zgornja Jablana. Vnelo se je gospodarsko poslopje posestnika Antona Zafošnika ter je pogorelo do tal. Cirkovčani so se v času požara nahajali na domači veselici, pa je prihitela vsa vas v Jablanc gasiti. Rešili so pa le živino in nekaj orodja, vse drugo je postalo plen ognja. Zafošniku je povzročil požar 50.000 din škode.

Milijonski dobički tujega kapitala

Maribor, 10. avgusta.

Zelo zanimive so številke, ki jih je davčna uprava te dni razgrnila javnosti na vpogled glede dobičkov velikih mariborskih industrijskih podjetij. Večina teh industrij je v rokah tujega kapitala in ravno ta podjetja žanjejo največje dobičke. Naj navedemo samo nekaj večjih podjetij, ki jim je davkaria prisodila nad 1 milijon čistega dobička na leto:

Hutter in drug	9.812.900 din
Doctor in drug	5.739.000 »
Marib. tekst. tvor	3.655.200 »
Zelenka & Comp.	2.222.000 »
Karl Thoma	1.985.200 »
Marko Rosner	1.750.000 »
Avzug Ehrlich	1.627.700 »

Manjši toda še zmerom znatni so dobički sledečih podjetij:

Viljem Freund	840.000 din
Jugotekstil	727.000 »
Zora	723.400 »
Rudolf Kittmann	430.000 »
Mariborska livarna	480.000 »
Zlatorog	400.000 »

Skupno so vse mariborske industrije ocenjene čez 30 milijonov din.

Med vsemi temi podjetji prevladuje po večini tuji kapital in vsi ti ogromni dobički najbrž ne ostajajo v celoti pri nas doma, kjer bi mogli vsaj koristno oplojati domače narodno gospodarstvo ter dvigati obsemen splošno blagostanje. Pri takih velikih dobičkih se človeku vendarle samo po sebi poraja misel, da bi ena in druga teh industrij mogla nekoliko boljše plačevati svoje delavstvo.

Obisk pri gorskem vodniku in reševalcu

Razgovor s Stahovčanom Francetom Erjavškom, našim naročnikom

(Konec.)

Leta 1927. je France postal oskrbnik Cojzove koče na Kokrškem sedlu. Prva nesreča se je primerila na Grintovcu. Ubil se je Weber iz Novega Sada. Zvečer so se na Kokrškem sedlu še veselo pogovarjali. Drugo jutro pa je družba krenila na Grintovec, z njega pa na Mali Grintovec, kjer so se fotografirali. Weber je šel levo po prodirih nad prepadi severne strani, češ, lepše je po bližnji. Šel je po žlebu, tovariši pa za njim. Sedel je na previsu in gledal navzdol. Tedaj pa je udaril kamen. Weber je izgubil ravnotežje in padel kakih 40 metrov v globino, kjer je obležal mrtev. France je stvar takoj javil v Kamnik Koželju. Odslej je reševalna ekspedicija. Iskali so precej časa. Webrovi tovariši so vsi zbežali doli reševalcem le od sile negotove informacije. Franceta so reševalci spustili po vrvi, pa ni mogel ničesar najti. Sli so zato proti Ravnem. Ajdovec (Rozmanov) iz Godiča in France sta se podala po polici v steno ter po njej in po majhni lašni na snegu. Tu je zagledal France čevlje. Truplo so spravili v Češko kočo.

Leta 1928. se je v Brani ubil nad Kaptanskim plazom Prohinar. Hotel je po robu na vrh, pa mu je spodrsnilo in je padel približno 20 metrov globoko. Brat poizveduje na Kamniškem sedlu, če se je vpisal. Ker ga ni vpisanega, Erjavšek takoj se stavi reševalno ekspedicijo. Drugi dan so Prohinarja našli ter ga odnesli v Kamniško Bistrico.

Leta 1932. se je na Grintovcu, ubil 15. maja Makovec. 25 ljudi je bilo to jutro na vrhu. Na zmizlem snegu je marsikomu zdrčalo, pa se je pravi čas ustavil. Tudi Makovec je zdrsnil, toda ni mogel zavreči padca. Padel je na jugozahodno stran v Srednji Dolec, kjer je ves razbit, mrtev obležal. Erjavšek odrine z Mirom Gregorinom. Najdeta Makovca mrtvega. Drugi dan spravi ekspedicija truplo v Kokro.

France je pa že prej sodeloval nekoč pri zimski reševalni ekspediciji. Leta 1927. si je nekdo maja meseca pod Ojstrico zlomil nogo. France je zvedel za nesrečo in takoj zahteval, naj oddidejo 4 člani reševalne ekspedicije na Koroško. Odsli so: France Erjavšek, Peter Uršič, Janez Kočar in France Balantič. Ležal je debel sneg. Reševalci so se vdrali do pasu. Prišli so na Koroško, kjer so našli ponesrečenca, ki je ležal ves obupan v koči. Postregli so mu, kar so najbolje vedeli in znali. Potem pa so ga dali na nosilnice in ga spravili pod Konjsko planino (tam kjer je zdaj Dedekov kamnolom). Tod jih je pričakal s konjem in vozom Antan Preklet. Reševalcem je stroške povrnilo SPD. France se je takrat zaklel, da v štirih ne bo šel nikdar več reševat. Reševalci se niso mogli pri nošnji in gaženju v debelem snegu izmenjavati. V zmehčanem snegu so morali gaziti 13 ur nepretrgoma.

Leta 1933. je maja meseca zvedel France, ki je prav tedaj delal svojo hišo v Strahovici, da se je pod Rdečim kupom v Planjavi smrtno ponesrečil Sandi Wisiak. Francetu je pošto o nesreči poslala tedanja oskrbnica Lojzka Andlovce. Nenadoma je zbral reševalce, sedem po številu, in krenil proti Kamniškemu sedlu. V pastirski koči v Klinu najdejo oba Sandijeve tovariša, Gregorčiča in Dolenc, ki sta jim povedala, kako se je nesreča pripetila in kje bi bil utegnil Sandi obležati. France je hotel iti že v temi reševat, saj sta se s Sandijem prav prijetljivo razumela. Drugi člani pa so branili, ker je bila noč zelo temna. Sneg je bil močno južen; pod Babami so ga rezali do pasu. Ob 4 zjutraj so odrinili iz mrzle koče na Kamniškem sedlu. Bolj obrave reševalce je France poslal v spodnji, lažji del, sam pa je z nekim drugim reševalcem

Od tu in tam

Italijani radi obiskujejo naš Jadran, tako kažejo številna potovanja, ki jih prirejajo posebno v zadnjem času. Včeraj je prispelo v Dubrovnik spet okoli 400 italijanskih izletnikov z italijanskim parnikom »Conte Rosso«. Med potniki je tudi nekaj Avstrijev in Francozov. V Dubrovniku so se ustavili samo mimogrede in so namenjeni v vzhodne države. Pravijo, da se bodo nazaj gredle spet pripeljali v naša dalmatinska pristanišča ob vsej obali.

Konferenca zastopnikov jugoslovanskih izvoznikov živine ter italijanskih uradnih krogov je bila včeraj na Susaku. Na njej so razpravljali o tem, kako bi se povečal izvoz jugoslovanske živine v Italijo preko Reke. Od naše strani so se konferenci udeležili šef odseka za izvoz živine pri zavodu za pospeševanje zunanje trgovine dr. Petrovič, v imenu Osrednjega odbora izvoznikov Josip Benko, industrijec iz Murske Sobote in Janko Badžak.

Svojo pisarno bodo odprli v Belgradu predstavniki italijanskih železnice. To se bo zgodilo v smislu sporazuma, ki je bil sklenjen med Italijo in Jugoslavijo zaradi tesnejšega gospodarskega sodelovanja. Ta pisarna bo podobna oni, ki jo imajo pri nas Nemci.

Promet Poštne hranilnice je meseca julija t. l. zelo napredoval. Pristopilo je 6435 novih vlagalcev, tako da zdaj nalaga pri Poštni hranilnici 448.012 oseb, znesek vlog je pa poskočil za 18.582.700 dinarjev in je znašal konec julija 1.133.006.729,83 din. V čekovnem prometu se je odprlo 83 novih računov, tako da je zdaj pri Poštni hranilnici in njenih podružnicah vsega skupaj 25.207 čekovnih računov. Promet po teh računih je znašal meseca julija 7.346.243.218,50 din, od tega brez uporabe golovine 55,29%. Stanje vlog po čekovnih računih je znašalo 1678 milijonov din. Celotne vloge pri Poštni hranilnici presegajo 2800 milijonov din.

Vrh Pohorja stane več sena 50 din. Pod planino bivajoči kmetje nimajo zaradi podnebja obilo sena, ker trava ne zraste visoko. Kose le enkrat na leto. Zato izrabijo vsako priliko, ki jim nudi kak voz krmne. Kmetje s Padeškega vrha in Planine vsako leto naprosajo upravo Windischgrätzovih posestev za košnjo okoli Rogle ter na konjskih in vitanjskih planinah in okoliških gozdovih. Uprava jim to dovoli za ceno 50 din od večjega voza. Ubogi kmet se muči po 6 dni, da jo nakosi za voz in spravi iz gozdov. Pri tem trpe ljudje, živina in orodje, kajti krmno vozijo domov do 3 ure daleč. Zato upravi svetujemo, naj v bodoče kmetom to travo, za katero vse leto ne plača dinarja davka, kar podari, ker trava sama, tudi če nič ne stane, ne krije truda.

Nov pravilnik o uradni obleki osebja prometnih ustanov je na predlog generalnega ravnateljstva državnih železnice predpisal prometni minister. Ta pravilnik velja za vse osebe vseh prometnih enot v državi in predvideva tudi podporo za nabavo oblek v denarju in naravi. Novi pravilnik je že stopil v veljavo.

Vsem enotam prometnih državnih ustanov, ki imajo učence obrtnih šol ali pomočnike, je izdal nalog prometni minister, da morajo z njihovimi starši ali varuhi skleniti pismene pogodbe, kakor jih določa čl. 258. obrtnega zakona.

Mednarodna razstava gospodarskega tiska bo tudi letos kakor je bila to navada vsako leto ob tem času, v italijanskem mestu Bari. Na njej bodo sodelovale vse balkanske države s svojimi gospodarskimi listi. Tudi naši državci je uprava te razstave poslala letos poziv, da bi sodelovala na razstavi. Vse gospodarske liste, ki bi prišli pri tem v poštev, je prometno ministristvo že poslalo centralnemu presbirijsku, ki jih bo odposlal z vsem drugim gradivom, ki ga bodo nabrali po ostalih ministrstvih, na razstavo v Bari.

Stavka zagrebskih natakarijev še vedno traja, čeprav je to že šesti dan. Natakariji imajo neprestano svoje sestanke, na katerih razpravljajo o položaju, ki je nastal in o tem, kako bi prišli svoje delodajalce, da bi ugodili njihovim zahtevam. Prav za prav še do sedaj niso imeli razgovorov zadovoljivega uspeha, a je kljub temu odšlo že precej natakarijev spet na delo, bodisi, da so jim dajalec obljubili kaj več, bodisi, da so ti natakariji le stavkovali. Vsi pa pričakujejo, da bo pri današnjih pogajanjih prišlo do sporazuma, ker to zahteva interes mesta Zagreba in njegovega občinstva. Tudi ni sumnje, da bi bil sporazum tako nemogoč. Za Zagreb bi bil sporazum vsekakor velikega pomena že zato, ker bo prišlo te dni v Zagreb večje število tujcev, ki se bodo udeležili proslave 60 letnice Gasilske zajednice.

Večja skupina pravoslavni Čehov in Slovkov bo v soboto prišla v Zagreb na čelu s pravoslavnim škofom, dr. Gorazdom. Takoj po svojem prihodu v Zagreb bo v srbskopravoslavni cerkvi parastos za pokojnim patriarhom Varnavom. Ko si bodo Čehi ogledali Zagreb, bodo v nedeljo odšli z jutranjim vlakom v Celje, kjer bodo istokotno v tamkajšnji pravoslavni cerkvi pomolili za Varnavo.

Edinstveno živali na svetu v Prokoškem jezeru na bosenski planini Vranici. To jezero je ledeniškega izvora in znaša njegova površina okoli 60 ha, globoko pa je jezero le 12 metrov. Vsem biologom sveta je poznano to jezero po svojevrednih živalcah, ki žive v njem. Živalce so podobne močeradam, le da so temne barve. Učenjaki so sicer poskušali razložiti, kako to, da ravno v tem jezeru žive te živali, ki imajo sicer nekoliko podobne sorodnike po veej Evropi. Vse to dokazuje pa je bilo dosedaj še vse brezuspešno. Raziskovanje pa najbrže tudi zato ni imelo bogve kaj uspeha, ker v planini Vranica ni nikakih postojank, kjer bi se raziskovalci lahko malo dlje časa zadržali.

Posebno nadzorstvo in borzo dela bodo dobili pomorskeci, kakor je bilo sklenjeno na včerajšnjem zasedanju pomorske konference v Splitu. Pri nadzorstvu bo sodelovalo prometno ministristvo, ministristvo za socialno politiko, ustanova Surozja in pomorske borze, ki se bo šele ustanovila.

Nad 20.000 gasilcev pričakujejo za to nedeljo v Zagrebu, kjer bodo ta dan velike gasilske elavnosti. Ze dosedaj je prijavihjen nad 15.000, ki bodo prišli iz vseh krajev v državi, precej jih je pa že prišlo tudi izza meje. Na veliki veselici, ki bo v nedeljo na zagrebskem Maksimiru, bo sviralo okoli dvajset gasilskih godb.

Nezapolenim delavcem in mestnim revežem tudi Karlovce posreča še sedaj veliko skrb, kaj bo z njimi čez zimo. V ta namen je določena tudi večja vsota v mestnem proračunu. Zbirajo pa tudi že druga sredstva, da bi v čim izdatnejši meri priskočili Karlovčani svojim revežem na pomoč. Dosedaj so nabrali že precejšnje množine drv, pričakujejo pa, da bodo tudi vse panoge karlovske industrije doprinele svoj delež.

Angleži o uspehih Stojadinovićeve vlade

Angleški časopis »Christian Science Monitor« z dne 27. julija prinaša članek, v katerem politično življenje zadnjih dveh let v Jugoslaviji označuje takole:

S prihodom dr. Stojadinovića na oblast se je začela nova politična doba, ki jo karakterizira večja svoboda in strpnost. Vlada je pravkar proslavila svojo drugo obletnico. To je zares izreden uspeh, kajti dve leti je za Jugoslavijo zelo dolga doba in kaže precejšnjo trdnost. Dr. Stojadinović je prinesel državi varnost in zaupanje vase. Tudi blagostanje se je popravilo, odkar je prevzel vodstvo državnih poslov. To gmočnoboljšanje je posledica v glavnem dobre žetve, in skoka svetovnih cen. Kupčije se razvijajo, industrija napreduje, dohodki železnic so poskočili, banke so v boljšem položaju, državni proračun je pa več kakor v ravnotežju. To gospodarskoboljšanje se je okrepilo z ukrepi, kakor so ureditev knjiških dolgov, podpiranje zadrug in povečanje zunanje trgovine. Vsaka faza jugoslovanskega gospodarskega življenja kaže napredek. Sam predsednik vlade je eden izmed najodličnejših gospodarskih strokovnjakov v državi. Podoben napredek se opazuje tudi na mnogih drugih področjih. To je glavna karakteristika vlade dr. Stojadinovića. Razpravljanje o regionalizmu ni več prepovedano. Slovenci lahko takorekoč neomejeno izražajo svoja regionalna čustva, bosenski muslimani smejo kazati svoj lokalni patriotizem, koliko jih je volja, Hrvati prav tako. Ta režim kaže v primeri s prejšnjimi veliko bolj-

šanje. Dogodki se celo razvijajo v smeri popolne reorganizacije države. Seveda se pa ne da reči, da kod bo to šlo in kako hitro. Toda pomemben napredek je storjen. Neka skupina znanstvenikov je celo izdelala načrt nove ustave. Pred nekaj leti so pošiljali ljudi zaradi podobnih predlogov v ječe. V izjemno težavnih in zapletenih položajih, kjer se zmerom vlada antagonizem, je nomogoče izvesti nagle reforme. Noben del sveta ni tako težko urediti kakor srednjo Evropo, a Jugoslavija je eden izmed njenih najbolj zapletenih predelov. Nedvomno bi bil kompromis boljši od radikalne ureditve. Znamenja kažejo, da se bodo dogodki razvijali v smer takšnega kompromisa. Poudariti velja, da daje dr. Stojadinović spravičljivim smerem boljše nade od tistih, ki so jih imele zadnjih 10 let. V zunanji politiki je pa zboljšanje razmerja do Italije in sodelovanje z njo, ki ga je ustvaril, presenetljivo. Dr. Stojadinović je ustvaril popolnoma nov mednarodni položaj. Pred dvema letoma se nihče ne bi bil mogel misliti, da se bo med Jugoslavijo in njenimi sosedi tako temeljito popravilo; saj se je zgodila pravcata revolucija. Skoro na vsaki meji se je sovraštvo spremenilo v prijateljstvo.

Dve leti je zelo kratko razdobje. Zato moramo biti rezervirani glede končne sodbe, toda z navdušenjem moramo pozdraviti, da so se v tako kratkem času izvršile tako ugodne spremembe v eni izmed osnovnih držav Evrope.

Elektrika v zdravilstvu

Se pred sto leti so bili naši predniki prav tako nevedni o zdravilni moči elektrike kakor stari Egipčani, Grki in Rimljani, ki so poznali samo zdravilnost sonca, zraka in vode. Res je sicer, da so naravna zdravila še danes najboljša, toda podvržena so svojim spremembam ter se zelo malo brigajo zato, da bi nam bila vedno na razpolago in uslugo. Zato so pa sedaj odkrili razna umetna sonca, umetna podnebja, umetna zdraviljenja vse na »električni pogon«.

Kdor se n. pr. pritožuje

zoper slab krvni obtok

mu bo zdravnik priporočil galvanizacijo, to je obkladke, namočene v slani vodi in zvezane po žici z električnimi baterijami ali lažjimi akumulatorji. Zoper skoliozo ali skrivljeno hrbtenico, zoper možganske in podnebne motnje ter bo spravil pod paradizacijo, ki je včasih precej huda; električni tok, ki ga spuste skozi človeško telo, preide iz prijetnega gomoženja in ščegetanja do surovih sunkov, in te zvija, kot bi te prijeli vsi krči na zemlji; seveda vse po potrebi boleznim, kar se da s posebno napravo urejevati.

Toki visoke frekvence, ki jih je odkril Tesla, imajo posebno čudne lastnosti. Če stojiš v bližini takega visokofrekvenčnega stroja, ti švigajo iskre iz koncev prstov, vsaka žarnica, ki jo vzameš v roko, bo zasvetila (seveda če ni pokvarjena), ne da bi ji dovajal kak drug tok. V zdravilstvu pripočajo ta

tok za pomlajevanje

ker povzroča notranjo telesno toploto, poživlji in omešča že poapnele žile, preganja sklepne, ledvi-

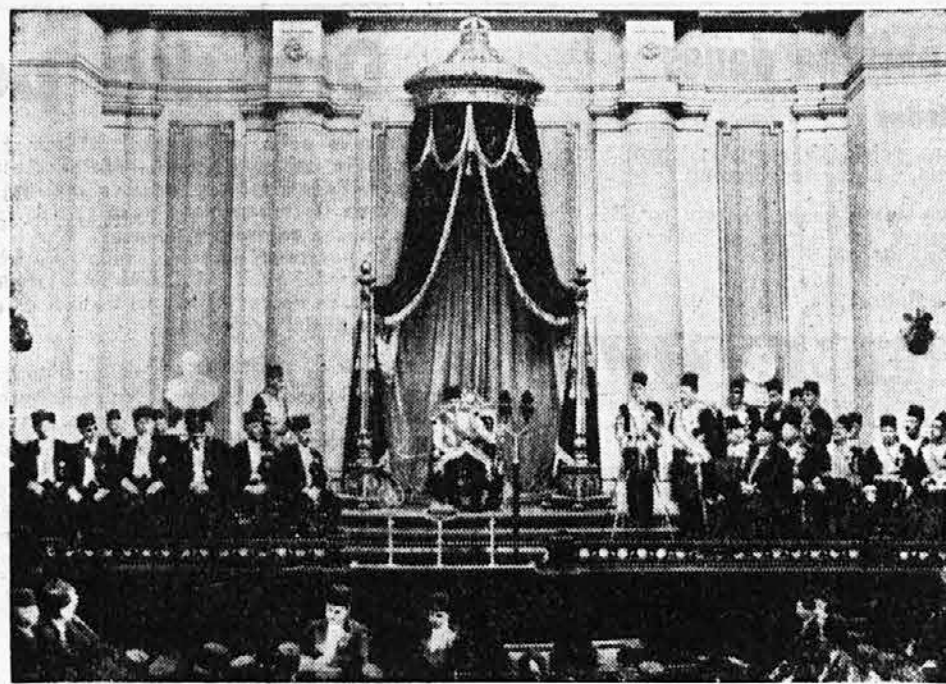
ne in razne krvne bolezni, osveža kožo in vrhne mesne plasti človeškega telesa. Vležeš se pod posebne naprave, preprežene z električnimi krtačicami in poslušas strahovito prasketanje električnih isker, ki jih povzroča napetost več tisoč voltov in z veseljem opazas neumljeno pobijanje svojih bolezenskih sovražnikov, katerih smrt pomeni zate novo življenje.

Z elektriko hočejo

nadomeščati sončne pege

in sicer one slavne ultraviolettne žarke, o katerih danes že vsak otrok govori, katerih neprijetne učinke je občutil že vsak, kdor ni bil pri sončenju dosti previden: pekoča, rdeča koža; mehurčki, mrzlica, če ne še kaj hujšega, so najnavadnejši znaki, da so nas opazili zloglasni nevidni žarki. Zloglasni so seveda le radi naše neprevidnosti, v resnici pa so velike važnosti za kri, v kateri menda množijo rdeča krvna telesa, ki so prvi pogoj dobre, zdrave krvi. Zato so jih pa tudi hoteli umetno proizvajati. V naravi jih je namreč največ dobiti v dobrem, gorskem podnebju, kamor pa ne more iti vsak in ob vsakem času. Z novo iznajdbo pa lahko doma v sobi zdravi slabokrvnost, oživlji v svojem telesu prepotrebne vitamine in spravi v pravilno delovanje razne žleze notranjega izločanja, ki tvorijo temelj pravilnega, uravnovešenega zdravja in življenjske sile. V veliki množini umetni žarki tudi lajšajo bolečine.

Tudi rdeče sončne žarke, ki prav za prav tvorijo vso sončno vročino, nadomeščajo s posebno električno svetilko z rdečim steklom. Zdravljenje ni tako nevarno kot z ultraviolettimi žarki. Z njimi se lahko obseva vsak slaboten bolnik, ki ne bi

Egiptovski kralj Farouk na svojem prestolu.

mogel prenesti ultraviolettne žarke dvakrat na dan po eno uro, da prežene v podobi znoja vse skrivne strupe, ki kvarijo njegov telesni sestav ter postane tako odpornejši zoper razne bolezni.

Poleg X-žarkov, ki se po svoji moči že približujejo radiju in s katerimi zdravijo razne notranje bolezni, ki jim z nožem ne morejo blizu, kakor možganske čire, razne vratne bolezni itd., imamo pred kratkim odkrito

kratkovalovno mrzlico

ki so jo, kakor je navadno skoro pri vseh odkritjih, našli čisto slučajno. V Združenih državah Amerike so namreč opazili, da so skoro vsi delavci kratkovalne radiododajne postaje dobili mrzlico, katere vzroka niso predolgo iskali. Potem so pa zdravniki uvideli, da bi tako lahko povzročali umetno mrzlico in z njo zdravili vnetje možganske mreže, kar se jim je v nekaterih slučajih v resnici že tudi posrečilo. Seveda morajo imeti za to posebno močne priprave tako, da se poslušalcem radia nikakor ni treba bati, da bi jim njihov radioaparati lepega dne prinesel od kod iz Francije ali Amerike »električno mrzlico«.

Nova beseda mednarodne veljave

Neki francoski časopis se ne more zadosti odkasljati in izpljuvati vsega svojega gneva nad nesramnimi in težkimi posledicami, ki jih je nakopal Franciji na glavo njen bivši ministrski predsednik, komunist in moskovski »pajac« Leon Blum. Da bi njegovo nesrečno ime ovekovečil in ga postavil vsem svojim potomcem v svaričen zgled, si je izmislil besedo »blum«, ki naj jo zapišejo in pojasnijo — vsi veliki slovstniki — takole: Blum (m. e.) = po- višanje tarif, razna doplačila, vsota, ki jo kdo zahteva brez pojasnila, prisiljena davščina itd.; zgled: »na potovanju mora človek pričakovati marsikak blum«; beseda je ljudskega izvora, v spomin na nekega politika Leona Bluma, ki bi kmalu v enem samem letu upropastil Francijo, kar je povzročilo nenavadna in surova nadomestna obdavčenja.

Najčudovitejša vztrajnost

Tolike vztrajnosti za dosego športne zmage in njene nagrade, pokal Amerike, gotovo ni še nihče pokazal, kakor Angleži. Ze od leta 1851. so namreč v Ameriki vsako leto tekme med angleškimi in ameriškiimi jadrnicami. Vsako leto se Angleži izvrstno pripravljajo in vsako leto so prepričani, da se jim bo posrečilo iztrgati Amerikancem zgodovinsko dragoceni pokal, ki so ga izgubili leta 1851.; a vsako leto jim spodletti, njihovi upi splavajo po vodi.

Tekmujejo le največji bogataši, ki imajo svoje jadrnice, ki vsako leto za svojo, kar bolezensko športno strast, zmenejo milijone, da opremijo nove ladje, jih izpopolnjujejo po najnovejših načrtih in združujejo moštvo 30 do 40 mornarjev in drugačnih ladijskih večakov. Tako je n. pr. Sir Thomas Lip-ton, ki je bil navaden pisec nekega trgovskega podjetja, pa je s čajem tako obogatel, da je lahko »kupil« plemstvo in postal velik denarni mogočnik,

imel v svojem življenju samo ta cilj, da bi s svojimi jadrnicami premagal Amerikance in priboril Angliji nazaj zmagoslavno znamenje. Potrošil je kakih 900 milijonov din, in umrl, ne da bi mogel uresničiti svoje sanje in želje. Kako so vendar tako zvani »veliki« ljudje še majhni, malenkostni in otročiji!

Tekme se vrše v Ameriki, ker ima ona še pokal v svojih rokah. S tem se silno povišajo stroški Angležem, ki se morajo s svojim krhkim brodomjem prepeljati čez Atlantik. Tekmujejo pa v sedmih točkah. Najprej 50 km; 25 km proti vetru, 25 pa z vetrom; nato pa 50 km v trikotni obliki itd. — Najhujši tekmeč proti Angležem je svetovno znani milijarder Vanderbilt. Pobit jih je seveda tudi letos s približno isto razliko ko pred 50 leti, ko so Angleži dosegli največjo zamudo 19 min. 28 sekund. Toda ne dajo se ugnati. Sedanji angleški glavni tekmeč T. O. M. Sopwith je izjavil časnikařem na kratko: »Povejte svetu, da še vztrajamo.«

Ko bi le hotel svet, posebno mogočni Angleži, tako vztrajati v koristnejših in za človeštvo pomembnejših zadevah!

Radio

Podroben program ljubljanske in vse evropske postaje dobiti v najboljšem in najcenejšem ilustriranem tedniku »Radio Ljubljana«, ki stane mesečno samo deset dinarjev. —

Programi Radio Ljubljana

Petek, 13. avgusta: 12 Odmevi iz naših krajev (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13 Cas, spored, obvestila — 13.15 Radijski orkester — 19 Cas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: O narodnem in kulturnem pomenu mostarske Zore (Radulović) — 20.30 Zanimivosti iz izseljenških krogov (gr. Jože Prazmrov) — 20.35 Spev iz opere »Lucia di Lammermoor« (plošče) — 20.40 Naša podnebeska gospodinja in trški pram: (ga. Ivanka Velikonja) — 20.50 Radijski orkester — 21.15 Dvospevi in samospevi — pojeta gđc. Dragica Sokova in Stefka Korenčanova — 22 Cas, vreme, poročila, spored — 22.15 Angleške plošče.

Drugi programi

Petek, 13. avgusta: Beograd-Zagreb: 20 Vokalni koncert — 20.30 Mendelsohnove skladbe — 21 Vokalni koncert — 21.30 Klarinet (Zagreb) — 21.45 Prenos iz Podgorice (Beograd) — Dunaj: 20.05 Igra — 21.25 Bindičova spominška ura — 21.50 Popovke — 22.30 Masenetove skladbe — 22 Plošče — Budimpešta: 19.30 Igra — 21.50 Ciganska glasba — 22.55 Salonski orkester — Trst-Milan: 17.15 Komorni trio — 21 Opereta »Dunajska kri« — Rim-Barl: 21 Pihala — 22 Igra — Praga: 20.25 Orkestralni koncert — 21.15 Resna glasba — Varšava: 20 Pester koncert — 22 Solistični koncert — Köln: 20.10 Vezni večer — Hamburg: 20.10 Simfonični orkester — Köln: 21 Iz Puccinijevih oper — Stuttgart: 21.15 Bizetova opera »Lovelci bisero« —

Profesor Fležar je bil silno raztresen in pozabljiv. Nekoč je bil povabljen na večerjo, kjer so mu odkazali prostor poleg prikupljive dame. Bojazljiv in plah, kakor je bil, ni vedel, kako pričeti pogovor z njo. Končno pa se ga je dama usmiliila: »Ali se me več ne spominjate, gospod profesor? Pred dvema letoma ste me nekoč zasnuabili in me hoteli vzeti za ženo.«

Profesorju se je obraz razjasnil: »O, saj res, zdaj se spominjam. Toda, povejte mi, ali sem vas vzela ali ne?«

omajati generala v njegovem sklepu, se ga je polastila sramežljivost brez pomoči zaradi lastnega ponizanja, od katerega se je dal prevzeti. Prekrižal je roke na prsih in ostal v globokem premišljevanju.

XXII.

Ko je minilo mnogo časa v tem tesnobnem molčanju, se je Atahualpa nenadoma obrnil k meni in rekel v svoji lomljeni španščini, da je slišal o čudoviti umetnosti pisanja, na katero da se mi razumemo in da bi rad videl o tem poizkus.

Vprašal sem ga, kako to misli; tedaj je rekel, naj mu napišem gotovo besedo na noht njegovega palca, nato jo naj moji tovariši prečitajo in mu tako tiho povejo, da more le on sam slišati, katero besedo sem napisal. Če bi vsi spregovorili isto besedo, ne bo dalje dvomil, da smo v resnici obdarjeni s to umetnostjo.

Nisem vedel takoj, kako naj izpolnim njegovo željo, za kar sta bila izbrana nenavadna prilika in ura. Toda moja neodločnost ni trajala dolgo. Odpel sem zaponko iz svoje obleke, se oprasnih z iglo v hrbiščce roke in napisal, sicer z nekim trudom, vendar vsekakor čitljivo, na Inkov noht besedo Crux. Nato sem pozval viteze, da pristopijo. Ubožali so deloma godrnjaje, deloma smejoč se in potem, ko so prečitali besedo, so šepetali Atahualpi tiho v uho: Crux. Bil je nad tem kar najbolj začuden in ker so vsi brez jecljanja imenovali isto besedo, so mu predložili skrivnostno moč pisma.

Preveč vneti fotoreporter, ki so ga zajeli gasilci pri tekmah v hladno kopel.

Jakob Wassermann:

Zlato iz Caxamalce

Izrečena je bila želja, da se dobi izrečna odobritev patra Valverde za ravnanje proti Inki. Predložili so menihu prepis obsodbe, da jo podpiše. Bil sem prisoten, ko jo je čital. Njegov pogled je begal negotovo po straneh, postavil je pod dokument svoje ime, zraven treh križev, ki jih je napravil general in je rekel z mračnim mirom: »Naj umre.«

Od tega dne je šlo mimo mene trideset let in lahko bi kdo mislil, da je podoba obledela. Temu pa ni tako. Naspronto, vsaka postava in vsaka barva stoji še z isto jasnostjo pred menoj, vsaka beseda živi še z isto ostrino v mojem spominu. Kaj pomeni to, trideset let? In če jih bo tri sto in če jih bo tri tisoč, ki bodo nad tem razsula svoj prah in trohno, človeški spomin bo tako neizprosno kot je moj. O tem sem v svoji samotni prepričan.

Atahualpa je šel iz dvorane, a kmalu nato je dal prosti generala, naj prestavi usmrteve do naslednjega jutra, ker hoče umreti v pričo sonca. Don Almagro in nekateri drugi so temu ugovarjali, toda general je ugodil prošnji kneza. Obenem je delal različne priprave proti napadu Peruancev, ki bi v zadnjem trenutku mogoče še poskušali rešiti svojega kralja. Opazil je že nekaj dni sem pozornost vzbujajoče gibanje na velikih cestah in v gorskih dolinah. Zaradi tega so straže pojačali in napolnili poljska orožja.

Bilo je razen mene še nekaj drugih mož v taboru, ki so se protivilni smrtni obsodbi in to ne samo nemo kot jaz. Zavračali so v listini ugotovljene dokaze kot nezadostne ali samovoljne in so zanimali pravico, da morejo tako soditi vladajočemu knezu sredi njegovih lastnih držav. Toda s svojimi dokazi so veliko večino le še bolj razkročili in zopet je nastal prepir, zopet so odmevali trg in ulice od besnečega kričanja in rožljanja z orožjem.

Inka je poizvedoval pri meni, kaj hrup pomeni. Nisem imel poguma, da bi mu priznal resnico. Čepel je v sredi prostora z verigami na nogah. Odkar so razglasili obsodbo, so smatrali za potrebno, da ga zvežejo na tako sramoten način. Okoli njega so sedeli njegovi zvesti, tiho kot sence. Bil je v vidnem nemiru in je včasih dvignil glavo kot bi hotel pogledati ven. Pozno popoldne je dospel sel, nekaj šepetal, se vrgel na zemljo in obležal brezgiben. Čez eno uro se je pojavil drugi, zopet čez eno tretjo. Morali so imeti neko naročilo, katerega izvršitev je ležala Inku zelo pri srcu, kajti vsakokrat, ko je čul šepetano vest, je postal njegov obraz svetlejši in je nemir vidneje izginjal iz njegovega bistra.

Pričakoval je prihod svojih prednikov. To je bil tudi vzrok gibanja, ki smo ga že več dni opazovali med Peruanci. Ker je predvideval in jasno naprej čutil svojo usodo, je Atahualpa že pred več dnevi poslal k velikemu svetišču Sonca v Cuzeo, da bi prišli njegovi predniki k njemu, ker on ni mogel priti k njim in prirediti pogrebščine, kakor je to storil vsak In-

ka, ki je čutil, da se mu bliža konec. Za nje so očistili pota, za njihov sprejem se je pripravljalo ljudstvo zunaj na deželi.

XXI.

Ob šesti uri je izrekel Atahualpa željo, da bi govoril z generalom.

Pizarro je prišel v spremstvu svojega brata Pedra in mrkega Don Almagra.

Nekaj časa je zrl Atahualpa izgubljeno pred sebe; nenadoma se je dvignil in zaklical: »Kaj sem storil, kaj so storili moji otroci, da me naj zadene takšna usoda in še zraven iz tvojih rok? Ali si torej pozabil, kako je moje ljudstvo z dobroto in zaupljivostjo ravnalo s teboj? In jaz, ali ti jaz nisem izkazal dovolj prijateljstva?«

General je molčal.

In tedaj se je zgodilo, da je Atahualpa, ta ponos vseh ponosov, sklenil roke in prosil za svoje življenje. S prav tihim glasom, ustnice nekoliko naprej vzbočene, glavo nekoliko sklonjeno, z očmi brez sijaja. Besed več ne vem, pred menoj je neizbrisljiva, nepozabna le njegova podoba. Mnogi so trdili, da je Francesca Pizarro tako pretreslo, da je jokal. Sam sem videl generala jokati, pravi njegov brat Pedro v nekem pismu.

Kar se mene tiče, nisem ničesar videl. Tudi Inka ni bil uslišan pri njem. Če koga pretrese in joka, tedaj bi pač moral spoznati svojo zmožo, bi si človek mislil. Toda o tem nisem ničesar videl.

Ko je Atahualpa spoznal, da ni mogel